

Ülker Baykan-Seğmen

Doç. Dr.

İYTE Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü

Kavramlarımızla Tarihsel Bir Dönemden Geçiyoruz

Doğa Toplum Mekân-Zaman Kavramlarına Yönelik
Ontolojik – Epistemolojik Bir Çözümleme

Belirli bir zamandan beri gelecek açısından kritik öneme sahip kavramların Türkiye ortamında gündeme gelmesiyle birlikte, kavramlara yönelik içerik çeşitlendirmelerinin de alabildiğine yaygınlaştığı izlenmektedir. Kavramlara ve daha geniş anlamda “yeni” olan her tür düşünceye; siyasi, ideolojik, çeşitlilik yelpazesi içinde, toplumsal sınıf ve kesimler tarafından sahip çıkılmaktadır. Kavramlara sahiplenmeler; benimsenen amaçlara göre “yeni” ve “ileri” olan bazı yeni atılımlar doğrultu değiştirerek toplumsal yaşamın (sistemin) işleyişinde ve aynen yeniden üretiminde tampon işlevi görmektedir. Bu anlamda farklı içerikler, kavramsal, uzlaşımsal bir araç görevini yüklenmektedir. Bir başka deyişle araçsallaştırılmaktadır.

Kavramların inanılmaz bir hızla aşındırılıp etkisizleştirildiği, içeriklerinin alt üst edildiği günümüzde, “eylemi” daha da güçlü kılabilmek için; toplumsal pratikleri, gündelik yaşama, gündelik ilişkilere değin doğrudan etkileyen kavramsal içerikleri, Ontolojik ve Epistemolojik temelde irdeleyerek, bu bilgi yapı taşlarına daha da ciddi sahip çıkılmalıdır. A. Einstein’ın da belirttiği gibi,

“... bilimsel ilgi sürekliliği içinde, temel kavramlar tarafından bilincinde olmadan yönetilmemek için, onları tekrar tekrar irdeleme ve eleştirme uğraşı içinde bulunulmalıdır. Bu tür bir gereklilik, özellikle düşüncenin gelişimi ile ilgili olarak geleneksel temel kavramların yerleşik kullanım biçimleri, bizi çözümlenmesi güç paradokslara yönlendirdiği durumlarda daha açık bir biçimde açığa çıkmaktadır.”

Doğa bilimleri, sosyal bilimler, matematik bilimleri, beşeri bilimler ve sanat alanının, Aydınlanma öncesi, Aydınlanma, Modernite dönemleri; Modernizm, Postmodernizm ve benzeri yaklaşımların, özelliklerinin İdeoloji-Güç ilişkileri açısından ayrıntılı ayrıştırılarak çözülmesi gerekmektedir. Bugün politik ağırlıklı ideolojinin bilimin yerine geçtiği, sözde bilimin şiddet aracı bir silah gibi kullanıldığı günümüzde, etik açıdan bilim insanının bilim alanına yönelik belirgin politik bir tercih yapma durumu, bilimsel sorumluluk ve zorunluluğunu birlikte gündemde tutmaktadır.

Bu bildiri kapsamında Doğa, Toplum, Mekân/Zaman kavramları Ontolojik ve Epistemolojik açıdan Pozitivist, Prodeterminist, Eleştirel Gerçekçi Felsefeler çerçevesinde ele alınıp irdelenecektir.